

מלחמה – אתחלתא דנאולה (מגילה ז' ע"ב)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

אָבוּס

שורש המילה 'אבוס' קרובה היא ל'אנוס', וכדחזינן בגמרא (בבא מציעא פו ע"ב), וז"ל, מאי ברבורים אבוסי? אמר רב: שאובסיס אותן בעל כרחן. ושמואל אמר: שאובסיס ועומדים מאליהם וכו', עכ"ל. והיינו שנלחמים עם הברבור ואונסיס (אובסיס) אותו לאכול בעל כורחו.*

אני וחמורי נאכל באבוס אחד

ומוכא בגמרא (פסחים ק"ח ע"א) בעניין אכילת אדם מן האבוס, וז"ל, אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם (הראשון) (בראשית ג, יח) וְקוֹץ וְנִדְרָר תִּצְמִיץ לָךְ, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד? כיון שאמר לו (בראשית ג, יט) בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם - נתקרה דעתו, עכ"ל. וכפשוטו, בתחילה סבר אדה"ר שדינו כבהמה - שמאכלו שווה לבהמה, הנאכל מתוך האבוס. ואח"כ נתקרה דעתו, שניתן לו מאכל נפרד, מאכל ה'לחם'. אולם בעומק יותר ניתן לפרש; שבתחילה אכל אדה"ר מעץ הדעת **ברצון**, וכעת 'זלגו עיניו דמעות' שהבין שמעתה כל אכילתו תהיה בהיפך, איכלה מ'אבוס' – **אונס**, בחינת מלחמה. אולם כאשר אמר לו הקב"ה בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם, הבין שלא האכילה עצמה תהיה ב'אונס' – מלחמה, אלא שדרך השגת מאכלו רק היא תהיה באופן של מלחמה (בְּזַעַת אֶפֶיךָ).

אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ

וכתיב (משלי טו, יז) טוֹב אֶרְחַת יֵרֶק וְאַהֲבָה שֵׁם מְשׁוֹר אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ. מבואר מהפסוק שגנוז באבוס - שִׁנְאָה. ושורש השנאה הנמצא באבוס הוא מחטא העגל שנאמר בו (שמות לב, ד) וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל וּגּוֹ; שעשו תבנית שור אכל עֵשֶׂב. וכמ"ש בספרי (דברים פרשת האזינו), וז"ל, העיד בהם את הבהמה שנאמר (ישעיהו א, ג) יַדַּע שׁוֹר קִנְיָהּ וְחֲמוֹר אָבוּס בְּעֻלְיוֹ, קלקלו בבהמה שנאמר (תהלים קו, כ) וַיִּמְירוּ אֶת קְבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב, עכ"ל.¹

עוד דרשו את הפסוק הנ"ל בילקוט (שמעוני משלי רמז תתקנ"ג), וז"ל, טוֹב אֶרְחַת יֵרֶק וְאַהֲבָה שֵׁם, טובה סעודה שאכלו ישראל במצרים על מצות ומרורים, מְשׁוֹר אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ מכל פרים שהקריב בלעם על ידי שנאה, עכ"ל. ופעולת בלעם בהקרבת הקורבנות, אינו עולה להקב"ה כקרבן לרצון ולנחת רוח, מלשון 'קרבה'. אלא כקרבן מלשון 'קרב' – מלחמה, שכל ביאתו לכך לא היה אלא כדי להילחם עם ישראל.²

שבת שלום היפך אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ

וכתב בספר חסידים (סימן תתס"ג), וז"ל, טוֹב אֶרְחַת יֵרֶק וְאַהֲבָה שֵׁם עם אשתו ובני ביתו מְשׁוֹר אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ (משלי טו, יז), שלא יאמר אדם אקנה מעדני שבת ויודע שיתקוטט עם אשתו או אביו ואמו ואשר עמו. טוֹב פֶּת חֲרָבָה וְשִׁלְנָה כֶּה מִבֵּית מְלֶא זָכָחִי רִיב (שם יז, א) אחד בשבת ואחד ביום טוב, זהו שנאמר (ישעיהו נח, יג) וְכִבְדֹתָו, יכבד את השבת שלא יריב בו, עכ"ל.

וזהו סוד שבת הנקראת שבת 'שלום', היפך אָבוּס וְשִׁנְאָה בּוֹ; מיריבה, מחלוקת, ומלחמה. ונגלה תיקון זה בלחם משנה, לחם כפול, שיש שלום בין שני הלחמים.³